

Motion till riksdagen 2005/06:Kr323

av **Annelie Enochson (kd)**

Designens betydelse för vård och hälsa

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om betydelsen av Design för hälsa i samhället och i vårdplanering på alla nivåer.

Motivering

Erfarenheter visar att sjukvården har begränsade möjligheter att påverka folkhälsan. Sjukvårdens viktigaste uppgifter har sedan *Hippokrates* dagar varit att bota, lindra och trösta. Hälsa är ett värde som är ojämnt fördelat i samhälle. Vissa grupper av individer lyckas bättre än andra att få tillgång till korrekt hälsorelaterad kunskap och information. Det har i sin tur möjliggjort en sundare livsstil i kombination med låg exponering för hälsorelaterade riskfaktorer. Nu behövs ett helhetstänkande på människan, en omfokusering från riskfaktorer till friskfaktorer. Det finns stora behov av och efterfrågan på sådan kunskap som kan tillämpas både i offentlig sektor, t.ex. skolor, vården och i näringslivet.

Sverige har den högsta sjukfrånvaron i Europa. De totala kostnaderna för sjukskrivningarna och sjukfrånvaron, i form av minskad produktion, samt stressen i arbetsmiljön beräknas kosta samhället 121 miljarder kronor 2004. Det är lika mycket som vad hela förskolan, hela grundskolan och hela gymnasiet kostar. Därutöver var arbetsgivarnas kostnad för sjukskrivningarna under samma tid 60 miljarder kronor, dvs. lika mycket som för hela äldreomsorgen. Den totala samhällsekonomiska årskostnaden för sjukfrånvaron har beräknats till hela 250 miljarder kronor. Bakom de dramatiskt höga kostnader som drabbar både den offentliga sektorn och företag återfinns utsatta människor med försämrad livskvalitet. I många fall döljs mänskliga tragedier i de höga ohälsotalen.

Fel! Okänt namn på

En arbetsmiljö med många friskfaktorer påverkar människans beteende, skapar arbetslust, kreativitet och möjlighet eller hinder för möten och kontemplation. Miljön påverkar våra känslor, som i sin tur påverkar det sociala stödet, varför utformningen av arbetsmiljön är central som stressförebyggande åtgärder i arbetslivet.

En psykosocialt stödjande arbetsmiljö påverkar människans beteende på olika sätt och ökar motivation och lust samt förmåga att hantera stress. Detta är särskilt viktigt för vårdpersonal bland vilka sjukfrånvaron är den högsta i landet. En arbetsmiljö med många friskfaktorer påverkar människors beteende positivt, inger arbetslust och kreativitet samt skapar möjlighet för möten och kontemplation.

Den arkitektoniska och fysiska miljön styrdes ofta av att verksamheten skulle vara funktionell. Detta innebär att byggnadens funktionella och mätbara egenskaper blivit allt viktigare samtidigt som de psykosociala aspekterna och individens behov som skulle kunna bidra till att befrämja hälsan och förebygga stress är åsidosatta.

Det finns omfattande forskning om hur färg och design påverkar tillfrisknandet inom vården. Ett stort fönster med naturutsikt bidrar till snabbare återhämtning av patienters hälsa jämfört med de patienter som har tegelfasad framför sitt rum. Ljud från naturen, t.ex. en porlande fontän, har också en rogivande inverkan. Naturen påverkar våra känslor positivt. För dementa personer har det visat sig vara viktigt med levande blommor som de skall sköta eftersom det återkallar minnen om att växter kräver skötsel och regelbundenhet.

Ungefär tre fjärdedelar av all sjukdom kan relateras till vår livsstil. Till det som påverkar vår hälsa inom vår livsstil brukar nämnas mat, motion, psykiskt välbefinnande m.m. Men även arkitekturen är en del av vår närmiljö och påverkar våra sinnen. Att den fysiska miljön påverkar vårt beteende är sedan länge känt. I boken "Design and Health" (Karolinska Institutet, tryckt av Svensk Byggtjänst 2001) som är en sammanställning av forskarresultat från hela världen framförs belägg för att väl designad och positivt upplevd miljö ökar förmågan att hantera stress. Vi reagerar konstruktivt och hittar bättre sätt att lösa problem om vi upplever omgivningen positivt. Karaktären av en designad miljö bedöms som ett kraftfullt instrument med förmåga att förbättra och stärka hälsoprocesser. Hälsofrämjande miljöer håller på att bli en huvuduppgift för designer och planerare.

Insatserna för att förebygga stress kommer ofta för sent. Antalet stressdrabbade individer i företaget med utbrändhet som följd har ökat. Det är möjligt att förebygga stress på ett tidigt stadium genom intervention av friskfaktorer och bromsa långvarig depression med hjärtinfarkter som konsekvenser. Genom att tillämpa psykosocialt stödjande design och kunskap om folkhälsan vid utformningen av arbetsmiljön och boendet optimeras människans välbefinnande. Genom att skapa psykosocialt stödjande miljöer finns det goda förutsättningar för näringslivet att hantera stress och påverka tillväxten.

Fel! Okänt namn på

Året 2005 har regeringen utropat till ett designår. Det är därför viktigt att man under återstoden av detta år och framöver tar till sig kunskapen om betydelsen av vad design innebär för helande av ande, kropp och själ.

Stockholm den 26 september 2005

Annelie Enochson (kd)